13. NASCHRIFT: HET TASTEN DER 'GROTEN'

13.1 DE ZORGEN DER GROTEN

De voorafgaande tekst van dit boek werd in maart 1970 afgesloten, toen er enige belangrijke besluiten werden verwacht. Dit naschrift is een poging te schetsen en te beoordelen wat er in de zomer van 1970 op het terreein van dit boek is gebeurd.

De twee nu nog machtigste landen zijn de Verenigde Staten en de Sowjet-Unie. Beide landen hebben zorgen. De Verenigde Staten hebben hun zorgen over hun eigen armoedeprobleem, dat vrijwel neerkomt op het vraagstuk van hun minderheden, vooral de Negers. Zij hebben hun zorgen over de radicale jongeren, en hun zorgen over de lucht- en watervervuiling. Tezamen met de Sowjet-Unie hebben zij hun zorgen over de strijdtonelen in het Midden-Oosten en het Verre Oosten, en over hun bewapeningswedloop. De technische ontwikkeling dreigt het min of meer stabiele evenwicht dat er tussen de bewapeningen van beide landen was te doen veranderen in een labiel. Bovendien worden de kosten van deze zinloze uitgaven voor beide steeds zwaarder. Voor de Sowjet-Unie weegt deze last nog extra, omdat hun produktie lager is dan van de Verenigde Staten en niet zoveel stijgt als zij in 1961 nog hoopten. Bovendien stijgen de spanningen tussen de intellectuelen en het partij-apparaat. De Tsjechische zaak ging over hetzelfde onderwerp. De ontwikkeling van China raakt de Sowjet-Unie nog meer dan de Verenigde Staten.

Kortom, de twee groten zijn zozeer in zorgen, dat zij nu beide tot praten bereid zijn. En het lijkt er op, dat het nu tot enige resultaten gaat leiden. Dat geldt voor het vredesvoorstel voor het Midden-Oosten van Minister Rogers. Dat schijnt ook te gelden voor de SALT (Strategic Arms Limitation Talks: besprekingen over de beperking van strategische wapenen), die wezenlijke vooruitgang zouden hebben geboekt. Men kan alleen maar hopen dat er, eindelijk, een begin komt van een meer constructieve politiek.

Het wederzijdse wantrouwen dat bij deze besprekingen bestaat vereist een uitermate zorgvuldige en in details gaande procedure. Kennelijk heeft dit gedeelte van de regeringsverantwoordelijkheid de aandacht van de Amerikaanse regering zozeer in beslag ge-

nomen dat er op andere gebieden stagnatie ontstaan intussen niet te verdedigen is.

13.2 MILIEUVERVUILING

Minder stagnatie is er overigens op het gebied van de vuiling. De zomer van 1970 heeft de gevaren van de lu ling in verschillende grote centra in de Verenigde Sta Europa en Japan nu zó duidelijk bij de bevolking thu dat dit vraagstuk en zijn mogelijke oplossingen zich o grond hebben weten te dringen. Reeksen van confer wetenschapsbeoefenaren hebben, in steeds dringender ta dacht op deze gevaren gevestigd. Het 14e Nobel-Symp houden in Stockholm in september 1969, de Internati Conference van het Amerikaans Aardrijkskundig Ge (American Geographical Society) en de Amerikaanse af de World Academy of Art and Science, gehouden in Ne april/mei 1970 en de Conference on Human Survival, ge New York in mei 1970, zijn daarvan enige voorbeelde nemende mate wordt aan de uiteenzettingen over de ge gevoegd dat alleen 'gezamenlijke besluitvorming' (colle sion making) van alle betrokken regeringen afdoende c zal brengen. De voornaamste redenen daarvan zijn da atmosfeer als de zeeën van de aarde één geheel vorm daarom het zuiver houden van de atmosfeer en de zeeën één regering kan worden geregeld als er geen medewerk (belangrijkste) andere regeringen wordt verkregen. Niet len maatregelen van één regering, wanneer het om een land gaat, een uitgangspunt kunnen zijn. President N een aantal maatregelen aangekondigd voor de Verenig

Door de snelle groei van produktie en wetenschappeli ten heeft het vraagstuk intussen zo snel aan intensiteit g dat men over de aard van de te nemen maatregelen en o vang waarin deze genomen moeten worden nog nauw gemeenschappelijk inzicht heeft bereikt. Ten dele wor aan het stellen van kwaliteitseisen aan auto's, vliegtuig brandstoffen (die 'schoon' zullen moeten worden). Daa het moeten komen tot produktieverboden of produktiebe terwijl evenzeer de mogelijkheid bestaat van het oplegg paalde, kosten medebrengende maatregelen aan produ dus ook aan consumenten, waardoor de consumptie an tingen zal zoeken. Voor een gesloten stelsel van maatreg

heel wat onderzoek nodig. Voor het komen tot overeenkomsten tussen regeringen zal men door heel wat onderhandelingen heen moeten.

De Verenigde Naties bereiden nu een grote conferentie over een en ander voor, te houden in 1972 in Stockholm. Men begint bij een aantal regeringen deze zaak met meer ernst te bekijken.

13.3 HET TWEEDE ONTWIKKELINGSDECENNIUM (DD2)

De verdere voorbereiding van DD2 heeft, zoals gezegd, ernstig geleden onder het gebrek aan aandacht van de grote mogendheden. Het Voorbereidend Comité, gevormd uit ca. vijftig regeringsvertegenwoordigers bij de Verenigde Naties, heeft in zijn rapport (Report of the Preparatory Committee for the Second United Nations Development Decade on its Sixth Session, A/7982, 3 juni 1970) weliswaar het raam van de voorstellen van het Plancomité overgenomen, maar de opvulling van dat raam met concrete aanbevelingen is echter zeer onbevredigend. Van de cijfermatige doelstellingen is slechts overgenomen de gemiddelde jaarlijkse groeivoet van het brutoprodukt van tenminste 6% en de gemiddelde groeivoet van de landbouw met 4% en van de industrie met 8% per jaar. Over alle andere doelstellingen zijn slechts in woorden vervatte aanbevelingen vermeld, behalve dat lager onderwijs voor alle kinderen wordt bepleit. Van de in cijfers uitgedrukte middelen zijn overgenomen de jaarlijkse groei der besparingen van de arme landen met ½% van het brutoprodukt en het groeitempo van de invoer dezer landen met wat minder dan 7% en van de uitvoer met wat meer dan 7%. Over de bijdragen van de welvarender landen zijn een reeks woorden te vinden, doch alle belangrijke cijfers staan tussen haken, hetgeen betekent dat er nog geen overeenstemming over bereikt is. Dit geldt met name voor de tijdstippen waarop de totale financiële overdrachten de bekende 1% en de openbare overdrachten de 0,75% moeten bereikt hebben en voor de tijdstippen waarop bepaalde vormen van bescherming zullen moeten zijn afgeschaft.

Op een enkel punt is vooruitgang geboekt. Er wordt verklaard, dat financiële bijstand 'in beginsel ongebonden' zal zijn (§ 43). Voorts is een procedure van beoordeling (evaluatie) van de bereikte vooruitgang in de toekomst omschreven, die een aantal duidelijke taakstellingen bevat voor regeringen, de regionale commissies, de gespecialiseerde organen en het Plancomité (§ § 76–80). Tenslotte zijn t.a.v. ondergeschikte punten ook nog wel enkele

aanbevelingen geformuleerd die het begin kunnen zijn van een krachtiger politiek. Als geheel is het rapport echter duidelijk teleurstellend.

In zijn zomerzitting (juli 1970) heeft de Economische en Sociale Raad dan ook weinig voortgang kunnen maken met DD2. In de desbetreffende resolutie dringt hij er bij de regeringen op aan om vóór de Algemene Vergadering tot overeenstemming te komen onder meer over een aantal punten, die als leemten zijn opgesomd, overeenkomende met de leemten in het rapport van het Voorbereidend Comité (dat echter, zoals men weet door de Oost-Europese landen niet erkend wordt).

Het wachten is dus vooral op de standpuntbepaling van de Amerikaanse regering, die op haar eigen program te dien aanzien maanden achter is.

13.4 BESPREKING VAN HET RAPPORT-JACKSON

De zomer van 1970 heeft ook nog de bespreking gebracht in de Bestuursraad (Governing Council) van het UNDP (zie § 10.3). De gedachte van een sterkere positie van de plaatselijke vertegenwoordigers (verdoopt tot Resident Directors) is wel aanvaard. Het stelsel dat door Sir Robert is omschreven als de Samenwerkingscyclus van program, projectformulering, uitvoering, beoordeling, nazorg (follow-up) en jaarlijks overzicht is als grondslag voor een stelselmatiger werkwijze aanvaard. De Bestuursraad behoudt de bevoegdheid tot het goedkeuren van de projecten, doch delegeert deze voor drie jaar aan de Aministrateur, die weer zoveel mogelijk zal overlaten aan de Plaatselijke Directeuren. Van de totale middelen zal ten hoogste 18% opzij gezet worden voor projecten die meer dan één land bestrijken en ten hoogste 1% voor wereldprojecten (Verslag van de Tiende zitting van de Bestuursraad, document E/4884).

13.5 DE WEG NAAR DE GEMEENSCHAPPELIJKE BESLUITVORMING

De resultaten van de zomer van 1970 kunnen niet anders dan met zeer gemengde gevoelens worden bezien. De hoofdindruk blijft die van een wereld die onvoldoende in beweging is voor haar eigen toekomst en, waar in beweging, vaak in een ongewenste richting. Toegegeven kan worden dat er misschien enkele belangrijke stap-

pen in de goede richting zijn gezet voor wat het oorlogsgevaar betreft. In hun aftasten van elkaar hebben de 'groten' het arme deel van de wereld vergeten. En toch liggen de naar elke menselijke maatstaf meest dringende vraagstukken daar. Ten aanzien van de armoedebestrijding is dan ook de vooruitgang bitter teleurstellend. Praktisch politiek blijft gelden wat werd gezegd aan het eind van § 11.5: laat Europa zich zo positief mogelijk opstellen in de komende Algemene Vergadering, in de hoop dat dit de Verenigde Staten tot wat meer positieve bijdragen helpt aanzetten. In hoeverre daarbij op de nieuwe Engelse regering kan worden gerekend, is nog niet duidelijk, maar erg hoopvol ziet het er niet uit.

De versterking van de internationale orde ten behoeve van de strijd tegen de armoede voltrekt zich dus maar met een slakkengang. Het lijkt er nu op alsof een versterking van die orde ten behoeve van ons aller levensmilieu meer kans maakt om als gangmaker te werken. Het onderwerp heeft het voordeel volkomen technisch te zijn en daardoor al minder tot meningsverschillen te leiden. De urgentie ervan is snel aan het doordringen in het besef van de ontwikkelde volken en hun politici worden er steeds meer mee geconfronteerd. Wellicht zal dit onderwerp daarom de leiding nemen in de ontwikkeling naar collectieve besluitvorming. Het is ongetwijfeld ook een deel van de 'leefbaarheid', zelfs voor de arme landen, al zien zij het niet zo duidelijk.

Hoe het ook zij, deze verschuivingen in de belangstelling doen niet af aan de noodzaak om de strijd voor een leefbare aarde te voeren op alle fronten. En de zomer van 1970 heeft niet veel opgeleverd; daarom blijft het parool van 'alle hens aan dek' geldig.